

Κεφάλαιο: Εισαγωγή στη Ευρώπη

Η **Ευρώπη** είναι μια από τις πέντε κατοικημένες ηπείρους της γης.

Γνωρίζεις ποιες είναι οι άλλες τέσσερις ηπείροι;

Η έκτη ηπείρος, η Ανταρκτική, είναι ακατοίκητη γιατί βρίσκεται στην περιοχή του νότιου πόλου.

Μελετήστε τα πιο κάτω δεδομένα και κάντε τις παρατηρήσεις σας

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΗΠΕΙΡΩΝ		
Ήπειρος	Έκταση (τετρ. Km)	Πληθυσμός
Ασία	43 608 000	3 538 000 000
Αμερική	42 950 000	794 000 000
Αφρική	30 335 000	758 000 000
Ευρώπη	10 498 000	729 000 000
Ωκεανία	8 923 000	29 100 000
Ανταρκτική	13 340 000	-

Ευρώπη

Μελετήστε το χάρτη της Ευρώπης (σ. 22- 23 του Άτλαντα) και απαντήστε τις ερωτήσεις που ακολουθούν:

Σε ποιο ημισφαίριο βρίσκεται η Ευρώπη;

Με ποιες άλλες ηπείρους γειττονεύει άμεσα;

Με τη βοήθεια του χάρτη της σελίδας 22 του σχολικού σας άτλαντα να γράψετε τα φυσικά σύνορά της που βρίσκονται:

Ανατολικά: _____

Στα βόρεια: _____

Στα νότια: _____

Στα δυτικά: _____

Ο χάρτης της σελίδας 23 του σχολικού σας άτλαντα θα σας βοηθήσει να ονομάσετε τις χώρες που βρίσκονται σ' αυτή την ήπειρο:

Από ποιες θάλασσες βρέχεται στα βόρεια, δυτικά, νότια;

Εντόπισε τις μεγαλύτερες οροσειρές.

Εντόπισε τους μεγαλύτερους ποταμούς;

Η θέση της Ευρώπης

Η θέση της Ευρώπης ανάμεσα στην Ασία, την Αφρική και την Αμερική της έδωσε σημαντικά πλεονεκτήματα:

1. τη βοήθησε να αναπτύξει τις συγκοινωνίες και το εμπόριο με άλλες περιοχές του κόσμου. Σήμερα σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις λειτουργούν μεγάλα και σύγχρονα αεροδρόμια, που εξυπηρετούν τη διακίνηση επιβατών και εμπορευμάτων ανάμεσα στις περισσότερες χώρες της γης.

2. Πολλές ευρωπαϊκές χώρες έγιναν κέντρα διαμετακομιστικού εμπορίου (μεταφορά εμπορευμάτων από μια χώρα σε άλλη, διαμέσου μιας τρίτης χώρας) ανάμεσα στις άλλες ηπείρους. Οι πολλοί κόλποι που υπάρχουν στις ακτές της ευρωπαϊκής ηπείρου διευκόλυναν τη δημιουργία μεγάλων και ασφαλισμένων λιμανιών. Στη βελτίωση των συγκοινωνιών και την ανάπτυξη του εμπορίου συνέβαλαν ουσιαστικά και τα πλωτά ποτάμια που υπάρχουν στην Ευρώπη.

Γιατί νομίζεις Ευρώπη χαρακτηρίστηκε ως σταυροδρόμι των τριών ηπείρων;

Δούναβης: Ένας από τους μεγαλύτερους ποταμούς της Ευρώπης. Πηγάζει από τις Άλπεις και, αφού διασχίσει επτά χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, χύνεται στη Μαύρη θάλασσα. Ο ποταμός αυτός, όπως και αρκετοί άλλοι στην Ευρώπη είναι πλωτός. Έτσι, εκτός από την αξιοποίηση των νερών του για άρδευση, ύδρευση και παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας, ο Δούναβης διευκολύνει πολύ το εμπόριο και τις συγκοινωνίες ανάμεσα στις χώρες της περιοχής.

Φυσικά και κλιματολογικά χαρακτηριστικά της Ευρώπης

- *Μελετήστε το φυσικό – οικονομικό χάρτη της Ευρώπης (σ. 22 στον Άτλαντα) και κάντε παρατηρήσεις για τη διαμόρφωση του εδάφους της Ηπείρου). Τι παρατηρείτε;*

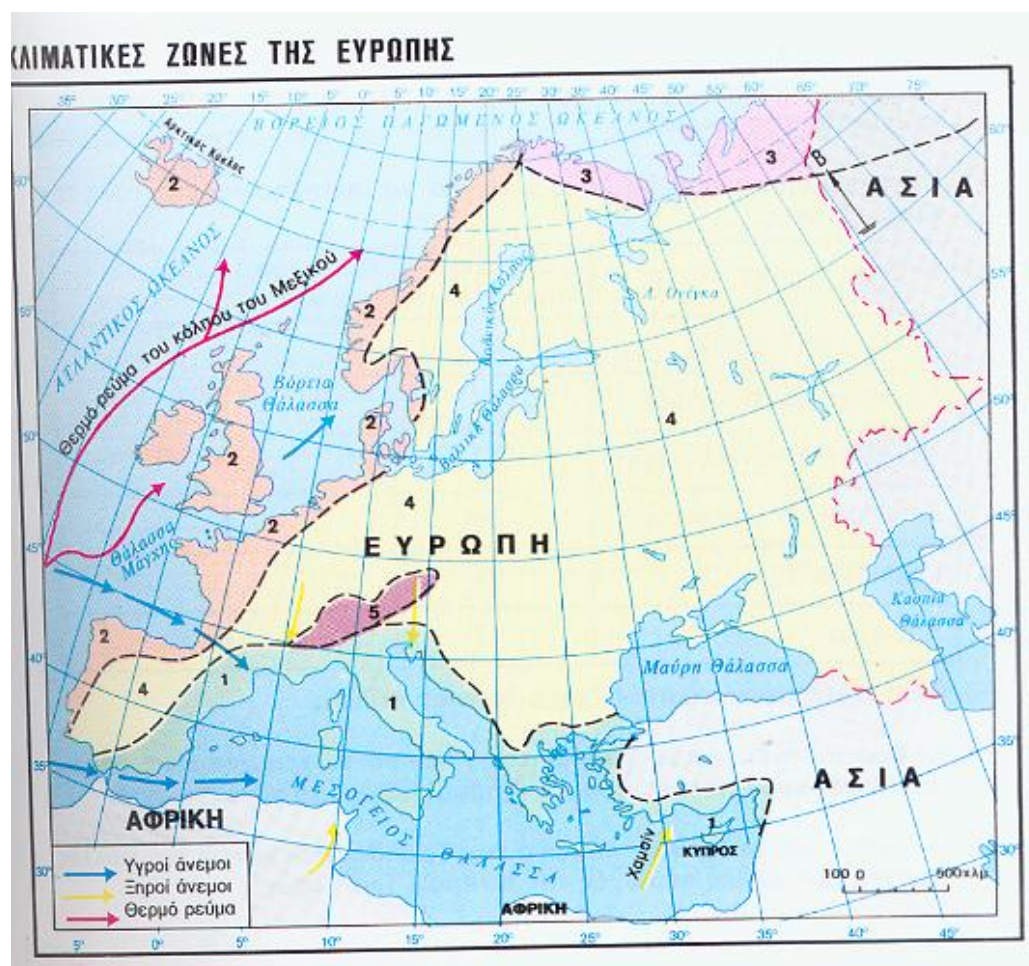
Θα έχετε σίγουρα διαπιστώσει πως ένα μεγάλο μέρος του εδάφους της Ευρώπης είναι πεδινό. Υπάρχουν, βέβαια, μεγάλες οροσειρές αλλά όχι και τόσες πολλές, όπως συμβαίνει με άλλες ηπείρους. Αντίθετα, σε όλες τις περιοχές της υπάρχουν μικρές και μεγάλες πεδιάδες, οι περισσότερες από τις οποίες διασχίζονται από ποτάμια.

Εξάλλου η Ευρώπη είναι η μόνη ήπειρος που δεν έχει ερήμους ή μεγάλες ακαλλιέργητες εκτάσεις. Το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της είναι καλλιεργήσιμη γη.

Άσκηση: Να αντιστοιχήσετε κάθε περιοχή της Ευρώπης με το κλίμα της.

Περιοχή	Κλίμα
1	ωκεάνιο
2	μεσογειακό
3	πολικό
4	ηπειρωτικό
5	των ψηλών βουνών (αλπικό)

Η Ευρώπη καταλαμβάνει μια αρκετά μεγάλη έκταση. Έτσι, είναι φυσικό το κλίμα της να παρουσιάζει μεγάλες διαφορές από περιοχή σε περιοχή. Αν εξαιρέσουμε το βορειότερο τμήμα της, που έχει πολικό κλίμα, στην υπόλοιπη ήπειρο επικρατούν, όπως ξέρουμε, όλες οι παραλλαγές του εύκρατου κλίματος. Το γεγονός αυτό υποβοηθεί πολύ τη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή. Τα διάφορα είδη κλίματος, που συναντούμε στην Ευρώπη, επιτρέπουν την καλλιέργεια μιας μεγάλης ποικιλίας φυτών και την εκτροφή πολλών ειδών ζώων.

Έτσι, στη Νότια Ευρώπη, όπου το κλίμα είναι μεσογειακό, καλλιεργούνται τα γνωστά μας μεσογειακά φυτά, όπως είναι η ελιά, τα εσπεριδοειδή, το αμπέλι, τα λαχανικά, οι πατάτες κ.α. Εδώ εκτρέφονται κυρίως πρόβατα, κατσίκες και πουλερικά.

Hans Reinhard/Bruce Coleman, Inc.

Ιταλία: Μεσογειακή βλάστηση

Paul Solomon/Woodfin Camp and Associates, Inc.

Οι δυτικές περιοχές της Ευρώπης επηρεάζονται πολύ από το Ρεύμα του Κόλπου του Μεξικού και τους υγρούς ανέμους που φυσούν από τον Ατλαντικό Ωκεανό. Οι βροχές εδώ είναι συχνές και η βλάστηση πλούσια. Υπάρχουν πολλά δάση και λιβάδια, που είναι κατάλληλα για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και ιδιαίτερα των μεγάλων ζώων, όπως είναι οι αγελάδες. Από τα γεωργικά προϊόντα παράγονται κυρίως σταφύλια, φρούτα, πατάτες, ζαχαρότευτλα, δημητριακά κ.α.

Το κλίμα στην Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη είναι ηπειρωτικό. Υπάρχουν και στις περιοχές αυτές πλούσια δάση. Στις πεδινές εκτάσεις καλλιεργούνται δημητριακά. Στα λιβάδια της Κεντρικής Ευρώπης εκτρέφονται πολλές αγελάδες.

Σε όλες τις περιοχές της Ευρώπης η καλλιέργεια της γης και η κτηνοτροφία γίνεται με τη χρήση σύγχρονων μεθόδων. Αυτό διευκολύνει πολύ τη ζωή των γεωργών και των κτηνοτρόφων και βοηθά στην αύξηση της παραγωγής τους.

Το εύκρατο κλίμα είναι το πιο ευνοϊκό για να ζήσει ο άνθρωπος. Αυτός είναι ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο η Ευρώπη κατοικήθηκε από τα πανάρχαια χρόνια και ανέπτυξε έναν πολύ αξιόλογο πολιτισμό. Όπως είδαμε στο σχετικό πίνακα, η Ευρώπη είναι η δεύτερη πιο πυκνοκατοικημένη ήπειρος της γης.

Άσκηση

Να βρείτε 3 λόγους που βοήθησαν στην ανάπτυξη και αύξηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής στην Ευρώπη.

Βιομηχανική ανάπτυξη της Ευρώπης

Η βιομηχανική ανάπτυξη σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης άρχισε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Τη μεγαλύτερη πρόοδο παρουσίασαν η Αγγλία, η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο, που είναι χώρες της Δ. Ευρώπης. Η ανάπτυξη αυτή οφείλεται στις μεγάλες ποσότητες άνθρακα που ανακαλύφθηκαν στο υπέδαφος τους.

Ο άνθρακας είναι ένα είδος ορυκτού, που είναι πολύ σκληρό και, όταν καίγεται, παράγει πολλή θερμότητα. Χρησιμοποιήθηκε για πολλά χρόνια ως η μοναδική πηγή ενέργειας για την κίνηση των εργοστασίων. Σήμερα χρησιμοποιείται ολοένα και λιγότερο γιατί τη θέση του παίρνει το πετρέλαιο.

Μπορείτε να αναφέρετε μερικούς λόγους γιατί συμβαίνει αυτό;

Οι χώρες της Ευρώπης παράγουν επίσης αρκετές ποσότητες πετρελαίου, βωξίτη, χαλκού, σιδηρομεταλλεύματος και άλλων ορυκτών. Τα προϊόντα αυτά, καθώς και τα γεωργικά, τα κτηνοτροφικά, τα δασικά και τα αλιευτικά, χρησιμοποιούνται από τα εργοστάσια ως πρώτες ύλες. Έτσι παράγονται πολλά βιομηχανικά προϊόντα, όπως μηχανήματα, τρόφιμα, υφάσματα, αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα, χημικά προϊόντα κ.α.

Μερικές χώρες της Ευρώπης, όπως η Αγγλία, η Γαλλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Πορτογαλία, κατακτούσαν άλλες περιοχές της γης, τις έκαναν αποικίες και εκμεταλλεύονταν έτσι τον πλούτο τους. Η Κύπρος, για παράδειγμα, ήταν αποικία της Αγγλίας από το 1878 μέχρι το 1959.

Σήμερα δεν έχουν απομείνει παρά ελάχιστες αποικίες στον κόσμο. Η εκμετάλλευση, όμως, του φυσικού τους πλούτου για πολλά χρόνια από τις αποικιοκρατικές δυνάμεις συνέβαλε στην ανάπτυξη του εμπορίου και της βιομηχανίας της Ευρώπης.

Μπορείτε να πείτε με ποιους τρόπους η εκμετάλλευση των αποικιών συνέβαλε στην ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ευρώπη.

Μερικές ευρωπαϊκές χώρες εξακολουθούν να είναι και σήμερα από τις πιο αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες του κόσμου. Αντιμετωπίζουν όμως μεγάλο ανταγωνισμό από άλλες χώρες, όπως είναι η Ιαπωνία, οι Ηνωμένες πολιτείες Αμερικής (Η.Π.Α), ο Καναδάς, που έχουν αναπτύξει πολύ τη βιομηχανία τους στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα.

Το Κόνκορντν σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε με τη συνεργασία της Βρετανίας και της Γαλλίας. Είναι το πιο γρήγορα επιβατικό αεροσκάφος στον κόσμο.

Ευρωπαϊκά αυτοκίνητα

Άσκηση

Να βρείτε 3 λόγους που βοήθησαν στη βιομηχανική ανάπτυξη της Ευρώπης.

Πολιτιστική και πνευματική ανάπτυξη της Ευρώπης

Η Ευρώπη κατοικήθηκε από τα πανάρχαια χρόνια και οι άνθρωποι της προόδευαν όσο σε κανένα άλλο μέρος της γης. Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός αποτελεί συνέχεια του αρχαίου ελληνικού και του ρωμαϊκού πολιτισμού. Σημαντικό στοιχείο της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν επίσης τα διδάγματα του χριστιανισμού.

Η συμβολή της Ελλάδας στην πολιτιστική ανάπτυξη της Ευρώπης είναι πολύ σημαντική. Τα έργα των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων αποτέλεσαν για αιώνες τη μοναδική πηγή έμπνευσης των ευρωπαϊκών λαών. Τα έργα τέχνης της ελληνικής κλασικής αρχαιότητας επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την καλλιτεχνική δημιουργία στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις υπάρχουν καλλιτεχνήματα που θυμίζουν με έντονο τρόπο τα έργα τέχνης της αρχαίας Ελλάδας. Τα επιτεύγματα των αρχαίων Ελλήνων στην ιατρική, τη φυσική, τα μαθηματικά στήριξαν για πολλά χρόνια την πρόοδο των επιστημών στην Ευρώπη.

Τα γράμματα, οι τέχνες και οι επιστήμες αναπτύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό τους τελευταίους τρεις αιώνες. Μεγάλοι ευρωπαίοι επιστήμονες και ερευνητές, όπως ο Παστέρ, ο Βατ, ο Μπελ, το ζεύγος Κιουρί, ο Γουτεμβέργιος και άλλοι, με οπουδαιές εφευρέσεις και ανακαλύψεις τους συνέβαλαν πολύ στην καταπολέμηση θανατηφόρων ασθενειών και τη βελτίωση της ζωής του ανθρώπου. Σπουδαίοι καλλιτέχνες και συγγραφείς όπως ο Μιχαήλ Άγγελος, ο Μπετόβεν, ο Πικασσό, ο Ιούλιος Βερν, ο Οδυσσέας Ελύτης, δημιούργησαν αριστουργηματικά έργα, που προκαλούν το θαυμασμό στους ανθρώπους.

Η ανακάλυψη της Αμερικής, της Αυστραλίας και άγνωστων περιοχών της Αφρικής από ευρωπαίους θαλασσοπόρους και εξερευνητές έδωσε την ευκαιρία να εξαπλωθεί πολύ γρήγορα ο ευρωπαϊκός πολιτισμός σε όλο τον κόσμο.

Μεγάλες λαϊκές εξεγέρσεις, που έγιναν στην Ευρώπη το 18^ο και 19^ο αιώνα όπως η Γαλλική Επανάσταση, η Ελληνική Επανάσταση και άλλες, βοήθησαν στην εξάλειψη της δουλείας από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

Σήμερα η Ευρώπη εξακολουθεί να παρουσιάζει σημαντική πολιτιστική και πνευματική ανάπτυξη. Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και παρέχεται δωρεά. Στην Ευρώπη υπάρχει το μικρότερο ποσοστό αναλφάβητων από όλες τις άλλες ηπείρους. Σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις λειτουργούν μεγάλα πανεπιστήμια, που αποτελούν κέντρα των Γραμμάτων κι των Τεχνών. Οι Ευρωπαίοι επιστήμονες εξακολουθούν να αγωνίζονται για τη βελτίωση της ζωής του ανθρώπου.

Τα πολιτεύματα των ευρωπαϊκών χωρών είναι δημοκρατικά. Οι Ευρωπαίοι σέβονται τη δημοκρατία και αγωνίζονται για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα τους. Αγαπούν πολύ τον αθλητισμό και τη φυσική ζωή και καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες για διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής τους κληρονομιάς.

Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες γίνονται μεγάλα αναπτυξιακά έργα, που έχουν σκοπό να διευκολύνουν τη ζωή των κατοίκων τους. Μεγάλοι και σύγχρονοι δρόμοι ενώνουν όλες σχεδόν τις πόλεις μεταξύ τους. Τεράστιες σήραγγες έχουν ανοικτεί στις μεγάλες οροσειρές για διευκόλυνση των συγκοινωνιών. Μεγάλα κανάλια ενώνουν τους ποταμούς της Ευρώπης μεταξύ τους και επιτρέπουν την κίνηση πλοίων ακόμα και στο εσωτερικό της ηπείρου.